

«ՍԵՎԱՆԻ Խ.ԱԲՈՎՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ԱՎԱԳ ԴՊՐՈՑ»

**ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ
ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ
ԴԱՍԸՆԹԱՑ 2023**

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

**ԹԵՄԱ՝ ՍՈՎՈՐՈՂՆԵՐԻ ՄԵՋ ԱՐԺԵՔԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ
ՁԵՎԱՎՈՐՈՒՄԸ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ ԴԱՍԱՎԱՆԴՄԱՆ
ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ**

ԱՌԱՐԿԱ՝ Աշխարհագրություն

ՀԵՂԻՆԱԿ՝ Լ. Սաղաթեյան

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆ՝ Գեղամավանի միջնակարգ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ներածություն	3
1. «Արժեհամակարգ» հասկացությունը.....	4
2. Արժեհամակարգի վրա ազդող գործոնները.....	6
3. Սովորողի արժեհամակարգի ձևավորումը հանրակրթական ուսումնական հաստատություններում	7
4. Արժեքային համակարգի ձևավորումը աշխարհագրության դասավանդման ընթացքում	9
5. Եզրակացություն.....	18
Գրականություն.....	19

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Երեխաների կրթության մասին խոսելիս մենք հաճախ օգտագործում ենք «արժեքներ» հասկացությունը: Բոլորս կարևորում ենք արժեքների ձևավորումը զալիք սերնդի մոտ և միգուցե այդ բառին ինչ-որ ենթագիտակցական իմաստ ենք հաղորդում: Փորձենք ձևակերպել, թե ինչ է ի վերջո «արժեք» ասածը:

Արժեքը հնարավոր չէ ստանալ հեշտությամբ, այն պետք է վերապրել, անցկացնել քո միջով, զգալ ու գիտակցել: Այդ ամենի դիմաց մենք ստանում ենք իմաստներ, քանի որ արժեքներն են իմաստավորում կյանքը: Առանց արժեքների կյանքը դատարկ է:

Արժեքների մեծ մասը սնվում է էթիկական նորմերից, ձևավորվում է դրանց շնորհիվ: Այդ նորմերը մեզ թելադրում են վարքագիծ, և որքան դրանք ավելի պահանջկոտ են, այնքան ավելի լուրջ արժեհամակարգ է պետք ձևավորել:

Երբ փլուզվում են արժեքները, խախտվում է համակեցությունը: Մարդիկ դժբախտանում են, տնտեսությունն անկում է ապրում, հանցագործությունները դառնում են համատարած, կյանքը կորցնում է իմաստի զգալի մասը, մարդիկ սկսում են հեշտությամբ իրար կոտորել:

Հենց այս պատճառով է, որ կրթության հենքը և գլխավոր իմաստը պետք է դառնա արժեհամակարգի ձևավորումը: Դպրոցը պետք է լինի օրինակելի տարածք, ուր հաստատաուն են էթիկական նորմերը, ուր աշակերտները սովորում են դրանց համապատասխանել: Հաճախ դպրոցը ստիպված է պայքարել հանրության մեջ տարածված արատների դեմ և այդ պայքարում պարտավոր է հաղթել: Դպրոցում աշակերտը պետք է ընկալի համակեցության նորմերի իմաստը և ընդունի դրանք: Այդ ամենի պտուղը կլինեն իրական արժեքները, այլ ոչ թե թելադրված, անգիր արված, բայց աշակերտի համար ոչինչ չնշանակող ճշմարտությունները:

Եթե մենք կարողանանք կառուցել դպրոցներ, որոնք կձևավորեն արժեքներ աճող սերնդի համար, կունենանք աշխարհի ամենալավ և ամենաիմաստալից կրթական համակարգը:

1. «Արժեհամակարգ» հասկացությունը

«Արժեհամակարգ» հասկացությունը մանկավարժական գիտության մեջ ըմբռնում է բավական լայն շառավիղով: Առավել ընդունված է այն ընկալումը, որ արժեհամակարգը մարդու բարոյական, գեղագիտական, հոգևոր, իմացական, մշակութային և էթիկական արժեքների համախումբն է, որն անհրաժեշտ է անձի ներդաշնակ, բազմակողմանի ձևավորման և զարգացման համար: Արժեքների թվարկված համախմբերից որևէ մեկին գերապատվություն տալը կնշանակեր ոչ մանկավարժական մոտեցում խնդրին: Արժեհամակարգը լիակատար է և համեմատաբար ավարտուն բոլոր ներառված համախմբերի ներդաշնակ փոխլրացման պայմաններում: Արժեհամակարգի ձևավորման և նրա հարաբերական կայունության ապահովման համար հանրակրթության բնագավառում կարևոր և անփոխարինելի նշանակություն ունեն բոլոր ուսումնական առարկաները:

Արժեհամակարգի մեջ կուտակված է անցյալի փորձը, որի յուրացումը աշակերտների մեջ ձևավորում է հայրենասիրություն, սեփական ժողովրդի պատմության, նրա ստեղծած մշակութային արժեքների, գիտական նվաճումների համար հպարտության զգացում, բնության հանդեպ սեր և հոգատար վերաբերմունք: Իսկ ակտիվ ճանաչողական գործունեության պայմաններում ձևավորված գիտելիքները աշակերտների մոտ վերածվում են համոզմունքների և կարողությունների:

Կրթական տարբեր աստիճաններում աշակերտը ունենում է աշխարհի նկատմամբ վերաբերմունքի տարբեր դրսևորումներ և հարաբերություններ: Վերաբերմունքը աշխարհի կատմամբ և հարաբերությունը աշխարհի հետ իրականացվում են հասարակական դաստիարակության համակարգի (ուսումնական հաստատություններ, մանկապատանեկան կառույցներ) միջոցով: Անհատական և սեռատարիքային տարբերություններին զուգահեռ կան նաև արժեքային կողմնորոշումների ընդհանուր բնութագրեր, որոնք բնորոշ են

օնտոգենեզի որոշակի փուլերին: Արժեքային կողմնորոշումների փոփոխությունների գործընթացը, դրանց որակական վերակառուցումն առավել կերպով տեղի է ունենում երեխայի՝ օնտոգենեզի մի փուլից մյուսին անցնելու շրջանում: Հենց այդ ժամանակ է հայտ եկող նորագոյացությունների հիման վրա են առաջանում երեխայի արժեքային կողմնորոշումների փոփոխության միտումները, որոնք հակասության մեջ են մտնում գոյություն ունեցող շարժառիթների և պահանջումներների համակարգի հետ՝ կանխորոշելով դրանց որակական վերակառուցումը:

Արժեքներն ընդգրկում են մի քանի խմբեր.

Առաջին խմբում են ընդգրկվում համամարդկային, բարոյական նորմերը, որոնք, ըստ երևույթին, կարևորվում են ցանկացած մշակույթում: Դրանք են՝ մարդակային արժանապատվությունը, սերը, ընկերությունը, իրավահավասարությունը և այլն:

Երկրորդ խմբին են պատկանում կոնկրետ վարքային իմաստ ներառող արժեքները, որոնք գերազանցապես արտահայտվում են վարքի հատկանիշի տեսքով, նրանք ավելի ճկուն են ու փոփոխական՝ կախված կոնկրետ սոցիալական իրադրության հետ: Դրանցից են՝ «հավատարիմ», «քաղաքավարի», «գիտակ» և այլ հատկանիշներով արտահայտվող արժեքները:

Արժեքների խմբի ձևավորումը մեծապես կախված է նոր փորձի յուրացումից և ենթակա է փոփոխման: Արժեքների բացահայտման, արժեհամակարգի ձևավորման գործընթացը նպաստում է անձի դիրքորոշումների հստակեցմանը: Բացահայտված և գիտակցված արժեքները դառնում են նախընտրելի, ձեռք են բերում կայուն և հետևողական բնույթ:

Արժեհամակարգի ձևավորման երկարատև գործընթացը ներառում է առկա արժեքների ուսումնասիրությունն ու գնահատումը, նոր իրավիճակում ինքնադրսևորման նորովի ընկալումն ու արժևորումը: Անհրաժեշտ պայման է հասարակության մեջ անձի նոր ձևավորվող դիրքորոշումների այնպիսի ներկայացումն ու շրջանառումը, որոնք դառնում են հասարակայնորեն կարևորվող և ընդունելի:

2. Արժեհամակարգի ձևավորման վրա ազդող գործոնները

Աշակերտի արժեքների ձևավորման վրա ազդող գործոններից են ավանդական միջոցները, այսինքն՝ աշակերտի մեջ աշխարհի նկատմամբ վերաբերմունքի և հասարակության հետ հարաբերության, սեփական անձի նկատմամբ վերաբերմունքի ձևավորումը ընտանիքի և սոցիալական միջավայրի միջոցով: Սակայն սովորողների կողմից ՝այդ միջավայրին բնորոշ արժեքների կանոնների,չափանիշների հայացքների յուրացումը լինում է չգիտակցված՝ վարքի ընդունված կաղապարներն ընդօրինակելու միջոցով:

Աշակերտի արժեքների ձևավորման վրա ազդող մյուս կարևոր գործոնը տարիքայինն է, երբ սովորողի արժեքային կողմնորոշումները, արժեքային նախապատվությունները, վարքն ու բարոյահոգեբանական գծերը դրսևորվում են ըստ տարիքային և կազմաբնախոսական առանձնակհատկությունների:

Արտաքուստ արժեհամակարգային դաստիարակության առանցքը դրսևորվում է աշակերտի վարքի ու շփման հարաբերությունների որոշակի մակարդակում՝ խոսքում, արտաքին տեսքում, ազատ ժամանկն անցկացնելու ձևում, ապրելակերպում և այլն: Տարիքայինդաստիարակությանը բնորոշ են հակումը դեպի մշակույթի որոշակի շերտերը, կենցաղին բնորոշ որոշակի աստիճանակարգությունը:Սակայն այստեղ ամենակարևորը մանկավարժների կողմից «աշակերտների մեջ կյանքի նկատմամբ դրական վերաբերմունքի, ապրած յուրաքանչյուր օրվա համար ուրախության զգացում ապրելու ունակության ձևավորումն է»: /3.64/

Սովորողի անձի արժեքների ձևավորման վրա ազդող մյուս գործոնը միջանձնային հարաբերություններն են կամ իրենց համար հեղինակավոր , երևելի մարդկանց հետ շփումները(ծնողներ, ուսուցիչներ,մեծահասակներ, ընկերներ): Այդ հեղինակավոր անձինք կարող են լինել դպրոցի տնօրենը, դասղեկը, ուսուցիչը և այլն : Աշակերտը նրանցից կարող է ստանալ արժեքների վերաբերյալ ինչպես դրական մոդելներ,

այդպես նաև՝ բացասական: Հետևաբար արժեքների դաստիարակության այս բնագավառը պահանջում է մանկավարժական խստագույն վերահսկողություն և ըստ հարկի՝ նաև միջամտություն:

3. Սովորողի արժեհամակարգի ձևավորումը հանրակրթական ուսումնական հաստատությունում

Աշակերտների արժեքների ձևավորման խնդիրները լուծվում են ոչ միայն ընտանիքում, այլ նաև ուսումնական հաստատություններում ուսումնադաստիարակչական գործընթացի միջոցով:

Ուսուցման դաստիարակչական ներգործությունը օբյեկտիվօրինաչափություն է, որովհետև աշակերտների համար ուսուցումը գործունեության հիմնական տեսակն է, դրա համար էլ այն կարևոր դեր է կատարում նրանց անձի ձևավորման գործում: Ուսուցման գործընթացի դաստիարակչական ներգործության հարուստ աղբյուր է բուն գործընթացի բովանդակությունը, որովհետև

ընտրելով

դաստիարակչական առումով հիմնականան գաղափարները, օրենքները և հասկացությունները՝ ուսուցիչը հնարավորություն է ստանում առարկայական ծրագրերի բովանդակության հետ միասին ուսուցման մեթոդները ներգործում են աշակերտների

ճանաչողական

ունակությունների վրա՝ նրանց հնարավորություն տալով ստացած գիտելիքները կյանքում օգտագործելու ըստ նպատակի :

Սովորողների անձի արժեքների ձևավորման առումով հանրակրթության մեջ ուրույն նշանակություն ունեն օտար լեզուները, գրականությունը: Գրականության մարգարիտները հարստացնում են սովորողների հոգևոր պաշարները և հղկում գեղագիտական ճաշակը, ինչը էական նշանակություն ունի նրանց արժեհամակարգի լիարժեքության և ընդգրկունության առումով : Այս առարկաները հնարավորություն են ընձեռում սերմանելու մեծագույն արժեքը՝ հայրենասիրությունը: Ի դեպ՝ յուրաքանչյուր ուսուցիչ ունի որոշակի հեղինակ կամ ստեղծագործություն, որը նրան ամենադյուրին կերպով է

օգնում իր մանկավարժական խնդիրները լուծելու, տվյալ դեպքում հայրենասիրության բարձրագույն արժեքը սաների հոգիներում սերմանելու համար: Ուսուցչի քաղաքացիական դիրքորոշումը, ձգտումը՝ դաստիարակել բարձր արժեքներ կրող քաղաքացիներ, նրա մտահորիզոնը, հասարակական լայնախոհությունը, սերը երեխաների նկատմամբ ուսումնական գործընթացի արժեքային դաստիարակչական ներգործության բարձրացման կարևոր պայմաններից է : Ընդ որում դաստիարակչական խնդիրների լուծումը պայմանավորված է նաև նրանով , որ ուսուցիչը համագործակցային փոխհարաբերությունների միջոցով նախատեսում է աշակերտների ոչ միայն մտավոր, այլև բարոյական , գեղագիտական ու ֆիզիկական խնդիրների նկատմամբ համակողմանի մոտեցում :

Ուսուցման գործընթացում լուծվում են սովորողների կրթական , դաստիարակչական կամ արժեքային և ընդհանուր զարգացման խնդիրները: Դրա համար յուրաքանչյուր դասի դաստիարակչական խնդիրների լուծումը նախատեսում է ոչ թե մեկուսացված կամ առանձին մոտեցում, այլ գիտելիքների ու կարողությունների , արժեքային որակների , կամքի , բնավորության , զգացմունքների , հոգեբանական տարբեր դրսևորումների միաժամանակյա և փոխկապակցված մոտեցում:

«Եթե դուք ունակ եք որոշելու երեխայի ունակությունն ու նրա ուժը, դուք պետք է գիտենաք, որ ամենամեծ ուրախությունը՝ դժվարությունների հաղթահարման , նպատակին հասնելու, գաղտնիքի բացահայտման ուրախությունը հաղթանակի բերկրանքն է ու ինքնուրույն դառնալու, տիրելու ու տիրապետելու երջանկությունը»:/5.59/

Յուրաքանչյուր դասի ժամանակ ուսուցիչը որոշակի դաստիարակչական խնդիրներ է լուծում՝ հաշվի առնելով տվյալ առարկայի և թեմայի ուսումնասիրման հիմնական խնդիրները, որոնք ներկայացված են առարկայական ծրագրերում: Նա առանձնացնում է

ընդհանուր դաստիարակչական խնդիրները, որոնք առանձին

աշակերտների մոտ հաճախակի են դրսևորվում:Ուսուցիչը ուսուցման կազմակերպման տարբեր ձևերի ընտրության միջոցով (անհատական, խմբային, էքսկուրսիա, արտադասարանական միջոցառում) առավել արդյունավետ է դարձնում աշակերտների արժեհամակարգային դաստիարաչական խնդիրների լուծումը: Օրինակ՝ խմբային աշխատանքի ժամանակ աշակերտները սովորում են ուշադրությամբ վերաբերվել միմյանց , միասին հաղթահարել դժվարությունները, միասինձեռք բերել հաջողություններ, լսել հակադիր կարծիքներ: Հասակակիցների խմբում աշակերտն ավելի ազատ է արտահայտում իր մտքերն ու դատողությունները, գործում է անկաշկանդ, ինչն էլ նպաստում է ուսուցման արդյունավետ կազմակերպմանը:Անհատականաշխատանքում դաստիարակվում է աշակերտների ինտելեկտուալ պատրաստականությունը՝ դժվարությունները հաղթահարելու գործում, ձևավորում են համառության, ինքնակազմակերպման և ինքնավերահսկման ընդունակություններ:

Ելնելով վերոգրյալից՝ կարող ենք եզրահանգել, որ արժեքային համակարգի ձևավորումը ժամանակակից դպրոցի գերխնդիրն է և մշտապես պետք է լինի մանկավարժների ուշադրության կենտրոնում:

4.Արժեքային համակարգի ձևավորումը աշխարհագրության դասավանդման ընթացքում:

մանկակ տարիքից պետք է երեխային սովորեցնել սննդին, որ մեզ տալիս է բնությունը, և սնման դերն ու արժեքը, բացատրել սննդի տարրերը, նրանց փոխկապակցվածությունը, ընդհանրապես սնման շղթան բնության մեջ, բնության գեղագիտական, առողջարարական, արժեքային նշանակությունը:

Այն խաղալիքները, որոնցով մենք շրջապատում ենք երեխաներին, և որոնց հետ նրանք շփվում են վաղ մանկական շրջանից, նրանց համար դառնում են ոգևորության և ճանաչողության աղբյուր: Երեխաները շունչու ոգի են հաղորդում այդ առարկաներին, կապվում նրանց հետ, զրուցում, խոռովում, պատժում, սիրում ու գուրգուրում դրանք և ոչ ոքի չեն ուզում զիջել: Հենց այստեղ է երեխայի համար ծնվում «արժեք» հասկացությունը:

Կենդանիների, նրանց վարքի, կենսաձևի, բնության մասին երեխան նախնական գիտելիքներ ձեռք է բերում տանը, ապա՝ ստանում դպրոցում: Ուսուցիչները պետք է ձգտեն, որ այդ արժեքները դառնան սովորողների նվաճումը՝ նպաստելով նրանց ստեղծագործական ինքնիրացմանը: Աշխարհագրություն առարկան հիմնական դպրոցում ձևավորում են այնպիսի արժեքներ, ինչպիսիք են՝

- Չարգացնելու և պահպանելու հետաքրքրասիրությունը և հարգանքը բնության և կենդանի աշխարհի հանդեպ
- Ձևավորելու ու ամրապնդելու առողջ ապրելակերպին միտված գիտակցված վարքագիծ և սովորույթներ
- Չարգացնելու պատասխանատու քաղաքացու վերաբերմունք և մտադրվածություն՝ նպաստելու անձնական և հանրային առողջությանը:

Միջնակարգ դպրոցում սերմանվում են հետևյալ արժեքները.

- Ցուցաբերելու հետաքրքրություն աշխարհագրության ուսումնասիրության նկատմամբ, գնահատելու բնության հրաշքներն ու կատարելությանը և հարգանքով վերաբերվելու բնությանը

Աստղային երկնքի լուսանկարում (երկրի շրջապատյալը ցուցադրելու համար): Եթե աշակերտներն աստղային երկինքը լուսանկարում են շտապիվի վրա ամրացված խցիկով, և լուսակայումը դրված է 1–2 ժամի վրա, ապա հնարավոր է գեղեցիկ կերպով ցուցադրել աստղերի շարժը: Ցանկալի է, որ լուսանկարելիս Բևեռային աստղը գտնվի տեսադաշտի կենտրոնում՝ ցուցադրելու, որ այն անշարժ է Ֆուում, իսկ Երկիր մոլորակի

առանցքը տվյալ պահին ուղղված է դեպի այդ հեռավոր աստղը: Աստղերի տեսանելի շարժը լուսանկարում կերևա փոքր համակենտրոնացված շրջանակների տեսքով: Լուսանկարները կարելի է տպել կամ ցուցադրել դասարանում: Ամառային արձակուրդի ժամանակ այցելած երկրի, տարածաշրջանի կամ տեսարժան վայրերի մասին ներկայացում պատրաստելու համար անձնական նկարների օգտագործում: Հանձնարարել աշակերտին պատրաստել նյութ այն վայրի աշխարհագրական տվյալների մասին, որտեղ անցկացրել է ամառային արձակուրդը: Այդ վայրի աշխարհագրական դիրքը, բնակլիմայական առանձնահատկությունները և այլն: Առավել պատկերավոր ներկայացում ապահովելու համար աշակերտը կարող է օգտվել արձակուրդի ժամանակ արված անձնական նկարներից: Հրաբխային երևույթների մասին հայտարարությունների տախտակի կամ ցուցադրության պատրաստում: Յուրաքանչյուր աշակերտ առանձին կարող է պատրաստել հայտարարությունների տախտակ, սակայն համագործակցության և աշխատանքի բաժանման առավելությունները հաշվի առնելով՝ այն առավել նպատակահարմար է պատրաստել փոքր խմբերով. այս եղանակն առավել արդյունավետ և արագ է: Այս թեման բավականին ընդգրկուն է, ուստի թիմերը պետք է վերցնեն առավել կոնկրետ թեմաներ կամ կարող են ընտրել նախանշված ենթաթեմաների շարքից (օրինակ՝ ժայռի տեսակները, հրաբխայնությունը, Վեգուվի ժայթքումը և այլն): Չնայած գրքերում, թերթերում և համացանցում հրաբխայնության մասին շատ տեղեկություններ կան, տվյալներ հավաքագրելիս կամ ներկայացնելիս կարող են խնդիրներ առաջանալ՝ կապված հայտարարությունների տախտակում տարածության սահմանափակ լինելու հետ: Դա նշանակում է, որ պետք է ընտրվեն սահմանափակ քանակով նկարներ և տեքստ: Տեսարժան լուսանկարները, ինքնուրույն պատրաստված գծապատկերները և պատկերներն առավել հետաքրքիր են դարձնում նման ցուցադրումները: Խրախուսելի է վերջին մի քանի տարիների ընթացքում տեղի ունեցած ամենակործանարար երկրաշարժերի մասին տեղեկությունների ներառումը:

Դպրոցի շրջակայքի քարտեզի պատրաստում: Համակարգչային ծրագրերի օգնությամբ խումբը կազմում է դպրոցի շրջակայքի քարտեզ: Տվյալները կարելի է ձեռք բերել չափումներ իրականացնելու միջոցով, սակայն, առկայության դեպքում, կարելի է օգտագործել նաև հին քարտեզներ և տիեզերքից նկարված լուսանկարներ: Իհարկե,

աշխատանքը պետք է բավարարի իրական քարտեզին ներկայացվող բոլոր պահանջները, օրինակ՝ այն պետք է լինի ճշգրիտ, ընկալելի, հստակ, պետք է նշված լինի մասշտաբը և այլն: Որտեղ անցկացնել արձակուրդը: Այս վարժության համար դասարանում ձևավորվում են 3 կամ 4 անձից բաղկացած խմբեր: Ընտրվում է որևէ տարածք կամ տեսարժան վայր, ուր կարելի է ճամփորդություն կազմակերպել: Տվյալ վայրի մասին համացանցից կարելի է տեղեկություններ գտնել և պատրաստել 8 բույսերի տնտեսության ներկայացում, որտեղ ներկայացված կլինի, թե ինչ կարելի է տեսնել տվյալ վայրում, ինչ պատմական (աշխարհագրական), կենսաբանական յուրահատկություններ ունի այդ վայրը, որքան կարժենա ճամփորդությունը, ինչպես հասնել նպատակակետ և այլն: Անձրևոտ օրը...: Աշակերտները բաժանվում են խմբերի և ուսումնասիրում իրենց մայրաքաղաքում զբոսաշրջությանը վերաբերող կայքերը, որոնցում զբոսաշրջային ծրագրեր և հայտնի տեսարժան վայրերի այցելություններ են առաջարկվում: Նրանք պետք է տեսարժան վայրերի և հնարավոր ժամանցի մասին տեղեկություններ հավաքեն: Աշակերտները հեշտությամբ կարող են գտնել արևոտ օրերին զբոսաշրջիկների համար բացօթյա տեսարժան վայրեր այցելություններ կազմակերպելու վերաբերյալ մեծ ծավալի տեղեկություններ: Այս անգամ, սակայն, նրանց առաջադրանքն այնպիսի շրջագայություններ առաջարկելն է, որոնց քաղաք այցելած զբոսաշրջիկները կարող են մասնակցել անձրևոտ օրերին: Այս նպատակով անհրաժեշտ է կազմել այդ վայրերի և ժամանցի տարբերակների ցանկ, հավաքել նկարներ, քարտեզներ և դրանց առնչվող այլ անհրաժեշտ տեղեկություններ: Դրանց միջոցով աշակերտները պետք է պատրաստեն թռուցիկ, որը կպարունակի համապատասխան երթուղիները, քարտեզները, հետաքրքրությունը շարժող գովազդներ, նկարներ և այլն: Թռուցիկը պետք է լինի այնպիսին, որ այն հնարավոր լինի տալ իրական զբոսաշրջիկներին, այսինքն՝ այն պետք է լինի տեղեկատվական, հասկանալի և գրավիչ, առաջարկի ժամանցի լայն հնարավորություններ: Առաջադրանքն ավարտելուց հետո դասարանում կազմակերպվում է «զբոսաշրջության տոնավաճառ», որի ընթացքում աշակերտները փորձում են իրենց փաթեթները վաճառել «հաճախորդներին»: Հնարավորության դեպքում զբոսաշրջության տոնավաճառին կարելի է հրավիրել այլ դասարանների աշակերտներին՝ իրավիճակն ավելի իրական դարձնելու նպատակով: Հետագա հնարավորությունները:

- Հնարավորության դեպքում, շրջագայությունների ամենից շատ ուղեգրեր «վաճառած» խումբն իր իսկ ծրագրի հիման վրա իրական շրջայց է կազմակերպում քաղաքում:

- Եթե թռուցիկներն իսկապես լավ որակի են, աշակերտները կարող են դրանք տրամադրել տեղական զբոսաշրջության գրասենյակի համապատասխան մարմիններին:

Ամփոփում: Աշխարհագրությունը երկրի մասին գիտությունների համակարգ է, որի ժամանակակից հետազոտության օբյեկտը միասնական երկրորդրտն է: Ինչպես յուրաքանչյուր առարկա, աշխարհագրությունը ևս ունի դասավանդման մեթոդիկայի իր առանձնահատկությունները: Աշխարհագրության դասին ցանկալի արդյունքի հասնելու համար ուսուցիչը պետք է կարողանա դասը կազմակերպել ժամանակակից աշխարհագրության և մանկավարժության ձեռքբերումները հաշվի առնելով և համադրելով: Առաջարկվում է դասերի ընթացքում ավելի հաճախ կիրառել դասի անցկացման ոչ ավանդական մեթոդներ, որոնք էլ ավելի կբարձրացնեն դասի արդյունավետությունը և թույլ չեն տա աշակերտին ձանձրանալ:

Եզրակացություն

. Ուսուցչի համար կարևոր է իր պրակտիկ գործունեության վերլուծության, կատարելագործման, ինքնագարգացման, շարունակական կրթության համար գիտամանկավարժական տեսական գիտելիքներից օգտվելու կարողությունը:

2. Փորձը ցույց է տալիս, որ մանկավարժական շատ հիմնախնդիրներ հաջողությամբ լուծելու համար անհրաժեշտ է դրսևորել ստեղծագործական մտածողություն:

3. Արժեքային համակարգի ձևավորման գործում բացառիկ է բարոյական դաստիարակության դերը:

4. Բարոյական զարգացման հիմքը երեխաների մեջ հումանիստական հարաբերությունների ու փոխհարաբերությունների ձևավորումն է:

5. Դպրոցականների մեջ արժեքային համակարգի ձևավորումը տեղի է ունենում բոլոր առարկաների դասավանդման ընթացքում:

6. Սեփական գիտելիքների հարստացումը, կարողությունների և հմտությունների դրսևորումը և կոլեգաների հետ համագործակցությունը բացառիկ դեր ունեն սովորողների մեջ արժեքային համակարգի ձևավորման ժամանակ:

7. Միայն այն դեպքում կարելի է արդյունավետ և նպատակասլաց ղեկավարել սովորողների զարգացումը, երբ տարվող աշխատանքները կառուցված են նրանց տարիքային առանձնահատկությունների իմացության և դրանց հաշվառման հիման վրա:

8. Աշխարհագրության դասին ցանկալի արդյունքի հասնելու համար ուսուցիչը պետք է կարողանա դասը կազմակերպել ժամանակակից աշխարհագրության և մանկավարժության ձեռքբերումները հաշվի առնելով և համադրելով:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. Ամիրջանյան Ա., Ա. Ս. Սահակյան, Մանկավարժություն, Երևան , 2005,
2. Կովալյով Ն. Ե., Մանկավարժության տեսություն, Եր., 1977:
3. Барабанщиков А .В , Проблемы педагогической культуры преподавателей вузов (к вопросу о сущности педагогической культуры) // Советская педагогика, 1981, № 1,
4. Железовская Г. И., Формирование педагогической интеллектуальной культуры // Педагогика, 1995, № 2,
5. Սուխոմլինսկի Վ.Ա .Սիրտս նվիրում եմ երեխաներին
6. Ասատրյան Լ. Թ. Էկոլոգիական դաստիարակություն\\Երևան 2000

